

POL ZA SMEH, POL ZA RES.

Iz torbe o. Ivana svetokrižkega.

Priredil Josip Balič.

5. Umirajoči oderuh.

Neki trgovec je hotel na vsak način obogateti, bodisi že po pravici ali krivici. Po tem sklepu ravna dosledno. Predvsem poizkusi svojo srečo s kupčijo. To se vé, da je prodajal slabo blago za dobro, vendar si je pridobil veliko odjemnikov. Potrebnejšim je dal na pósodo, in sicer mernik slabega žita za dva mernika dobre robe. Nekaterim je upal tudi denarje, pa vselej s pogojem, da mu povrnejo še enkrat toliko. Ako pa kdo ni mogel vrniti, mu je vzel hišo, vinograd, njivo, živino, sploh karkoli je dobil. Hlapcem, deklam, delavcem in rokodelcem je plačilo zadrževal ali utrgoval. Na ta način je res obogatel v malo letih.

Primeri se pa, da omenjeni trgovec čez nekaj let prav močno in nevarno zboli. Poklicani zdravniki obupujejo in mu ne dajo trohice upanja, da bi še kdaj ozdravel. Trgovec, videč, da mu je umreti, se silno zbojži sodbe božje. Vse krivice, ki jih je brezsrčno prizadejal, mu stopijo živo pred oči. Ko to premišljuje, se mu lasje od groze ježijo in kurja polt ga oblije. Ko slednjíč vidi, da mu storjenih krivic skoro ni mogoče več poravnati, kar obupa ter ostro zapove, da nimajo pustiti duhovnika k njemu.

To pa izvé domači župnik. Bil je v velikih skrbih za oderuhovo dušo. Ore torej pred trgovčevo hišo in mirno šeta gorindol. Tu vidi, kako tekajo neprenehoma hlapci in dekile zdaj sem, zdaj tja, zlasti pa v lekarno po zdravila. Vpraša tórej enega, kaj to pomeni. Hlapec pové, da je gospodar hudo bolan ter da je prav malo upanja, da bi še kdaj okreval. Nato dé duhovnik: „Če nihče ne, jaz ga izvestno ozdravim. Le zdravilo, mu recite, je precej drago.“ Hlapec teče povedat to svojemu gospodarju.

Bolnik se zelo razveseli hlapčevega naznanila. Brž ukaže poklicati duhovnika. Ko ta pride, mu obljubuje polovico svojega premoženja, če ga res ozdravi. Duhovnik pa reče: „Ozdravim vas brez vsakega plačila, če mi bo le mogoče, dobiti pravo zdravilo.“ Bolnik mu naglo seže v besedo, rekoč: „Če bi to stalo tudi tisoč rdečih zlatov, naj se le kupi!“ — „Prav!“ odgovori duhovnik ter zapové, naj hitro pride v sobo bolnikova soproga s sinovi in hčeramí; a dekla naj prinese svečo in krožnik.

Vse to se urno zgodi. Zdaj se obrne duhovnik k došlim ter pravi: „Vi vsi spoznate in dobro veste, da vaš ljubi oče nikoli več ne vstane iz te postelje, če mu hitro ne pomagamo s posebnim zdravilom.“ Ko žena in otroci zaslišijo te besede, se bridko zjočejo, proseč duhovnika, naj očetu vendar kako pomore. „No,“ pravi nato duhovnik, „Bodi! Hočem mu pomagati. A, da mu zdravilo napravim, mora vsak od vas dati vsaj po nekoliko kapljic svoje krvi in masti, ker drugače je vaš oče izgubljen.“ Te duhovnikove besede močno osupnejo i ženo i otroke; vendar obljubijc, da to store.

Nato vzame duhovnik svečo, jo prižge, podloži krožnik ter ukaže najprej ženi, naj položi prst v goreči plamen, dokler vsaj nekaj kapljic masti ne kane na krožnik. Tako veli tudi otrokom, rekoč: „Iz te masti pripravim zdravilo, ki gotovo ozdravi vašega ljubelega očeta.“ Poizkuša žena, poizkušajo otroci, toda nobeden ne more držati prsta tako dolgo v plamenu, da bi se pcedila le ena kapljica masti. Ko župnik to vidi, okrega ženo in otroke, rekoč: „Zares, malo ljubezni imate do svojega očeta, ki je toliko skrbel za vas ter vas preskrbel tako bogato.“ Pa vsi opomini niso nič izdali, ker si nihče ni hotel prežgati prsta.

Nato se obrne duhovnik k bolniku ter mu reče s povzdignjenim glasom: „O, ti malo modri človek! Ali vidiš zdaj, da tvoja žena in tvoji otroci niti tri minute ne morejo držati prsta v plamenu, da te rešijo smrti! Ti pa, nespametnež, se hočeš pogrezniti v večni ogenj, da oni na svetu ostanejo bogati!?“

Te resne besede duhovnikove bolnika hipoma streznejo in ga temeljito izpreobrnejo. Takoj pošlje po priče in jim prijavi oporoko. Dušo priporoči Bogu, blago pa zapovē povrniti onim, katere je bil ogoljufal. Kar je bilo pa še ostalo, ukaže večinoma porazdeliti med uboge, rekoč: „Bolje je, da moja žena in otroci beračijo, nego da jaz na veke gorim v peklju. Oni niso mogli prenesti svečinega plamena nekaj trenutkov, kako naj bi pa jaz prenašal peklenske muke vso večnost?!“ Nato se skesano izpové in spokorno umrje.

ZAJEC.

Zajec nekaj ni imel dolgih ušes, ker jih tudi ni rabil. Dokler sta bila namreč prva človeka dobra in nista grešila, so bile tudi živali dobre in se niso sovražile. Takoj po prvem grehu pa je imel zlasti zajec dovolj sovražnikov. Ni se jih mogel skoro ubraniti. Včasih je že rešil svoje življenje z urnim tekom, toda vedno je bil v veliki nevarnosti — njegove oči namreč niso videle daleč in njegov sluh je bil slab.

Zatekel se je zato k Stvarniku in ga je poprosil: „Vem, da me ljubiš, ker si me ustvaril. Nočeš torej, da izginem z zemeljskega površja. Imam sicer hitre pete, toda kaj mi pomagajo, ko pa opazim nevarnost šele takrat, ko je že prav blizu. Prosim Te torej, ukreni kako, da mi bo lažje in slajše življenje!“ Bog pa je rekel zajcu: „Vidim, da si p o n i ž e n in nočeš ničesar, s čimer bi škodoval drugim živalim. Hočeš se le varovati pred njimi. Imej torej dolga ušesa, da boš dobro slišal. Odslej te ne bo nihče zatrl. Šele ko bo človek iznašel smodnik, se ti bo godilo zopet slabo. Vendar do takrat se bo že razmnožil tvoj rod tako, da se ti ne bo treba bati, da izgineš brez preostanka.“ Od takrat pa ima zajec dolga ušesa.

Polenčan.

